

ИНСОН САВДОСИГА ҚАРШИ КУРАШДА ЖИНОИЙ ЖАЗОНИ КУЧАЙТИРИШ ИСЛОҲОТЛАРИ

Muallif: Usmanova Kamila Kamoljonovna

Sergeli tumani bo'yicha IIO FMB xodimi

Аннотация

Мақола Ўзбекистон Республикасида инсон савдосига қарши кураш соҳасидаги 2025 йилги ҳуқуқий ислоҳотларни таҳлил қилади. Асосий эътибор Жиноят кодексининг 135-моддасига киритилган ўзгартиришларга (ЎРҚ-1065-сон Қонун, 19.05.2025) қаратилган бўлиб, унда жиноий жазо чораларини кучайтириш, жабрланувчиларни ҳимоя қилиш ва халқаро стандартларга мувофиқлаштириш масалалари кўриб чиқилади. Ислоҳотларнинг амалий аҳамияти, муаммолар ва такомиллаштириш таклифлари баён этилади.

Калит сўзлар: инсон савдоси, жиноий жазо, ислоҳотлар, Жиноят кодекси, 135-модда, одам савдосига қарши кураш, жабрланувчилар ҳимояси, Ўзбекистон қонунчилиги, халқаро конвенциялар, миллий комиссия.

Kirish

Ўзбекистон Республикасида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш Янги Ўзбекистон тараққиётининг асосий устуворликларидан биридир. Инсон савдоси (одам савдоси) – бу замонавий қуллик шакли бўлиб, у инсон шаъни ва кадр-кимматига жиддий таҳдид солмоқда. Мамлакатимизда бу соҳадаги курашни кучайтириш мақсадида кенг кўламли ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

2025 йилда Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 135-моддасига (инсон савдоси) муҳим ўзгартиришлар киритилди. ЎРҚ-1065-сон Қонун (19.05.2025 йилда қабул қилинган ва 20.05.2025 йилдан кучга кирган) билан одам савдоси жинояти учун жазо чоралари кескин кучайтирилди. Бу ўзгаришлар жиноятнинг олдини олиш, самарадор кураш ва жабрланувчиларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашга қаратилган. Аввалги нормаларга нисбатан жазо муддатлари оширилди, шунингдек, зўравонлик, ўғирлаш ёки вояга етмаганларга нисбатан содир этилган ҳолатлар учун қўшимча оғирлаштирувчи ҳолатлар белгиланди.

Ушбу ислоҳотлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг инсон савдосига қарши кураш тўғрисидаги Палермо Протоколи ва бошқа халқаро конвенциялар талабларига мувофиқлаштирилган. АҚШ Давлат департаментининг 2025 йилги Trafficking in Persons Report ҳисоботида ҳам бу

ўзгаришлар ижобий баҳоланган, гарчи уй қамоғи ўрнига қамоқ жазосини мажбурий қилиш ва бошқа таклифлар сақланиб қолган.

Одам савдосига ва мажбурий меҳнатга қарши курашиш миллий комиссияси фаолияти доирасида жабрланувчиларни реабилитация қилиш, ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ва профилактика чоралари кучайтирилмоқда. 2025 йилда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича миллий стратегия доирасида қийноқлар ва одам савдосига қарши механизмлар халқаро стандартларга янада мослаштирилди.

Аммо амалиётда муаммолар мавжуд: жиноятларни аниқлашда камчиликлар, мансабдор шахсларнинг айбини исботлаш қийинчиликлари ва жабрланувчиларни идентификация қилиш тизимининг етарли эмаслиги. Таклиф сифатида: ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларини ўқитишни кучайтириш, ННТлар билан ҳамкорликни кенгайтириш ва мониторинг тизимини рақамлаштириш зарур.

Хулоса қилиб айтганда, 2025 йилги ислохотлар инсон савдосига қарши курашни янги босқичга кўтарди. Бу чоралар "Инсон қадри учун" тамойилининг амалий ифодаси бўлиб, келгусида ижтимоий адолат ва инсон ҳуқуқларини таъминлашга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси (1994 йил 22 сентябрь, ўзгартиришлар билан). – lex.uz/docs/111453.
2. Одам савдоси жинояти учун жазо чоралари кучайтирилаётганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 135-моддасига ўзгартириш киритиш тўғрисидаги Қонун (ЎРҚ-1065-сон, 19.05.2025). – lex.uz/docs/7532326.
3. 2025 Trafficking in Persons Report: Uzbekistan. – U.S. Department of State, state.gov/reports/2025-trafficking-in-persons-report/uzbekistan.
4. The punishment for human trafficking has been sharply increased: the new law has come into force. – Zamin.uz, 20.05.2025.
5. Одам савдосига ва мажбурий меҳнатга қарши курашиш миллий комиссияси расмий сайти. – ht.gov.uz.
6. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон савдосига қарши кураш тўғрисидаги Протоколи (Палермо Протоколи, 2000).
7. Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази маълумотлари. – insonhuquqlari.uz.